

درگذشت اسد بهرنگی

بهرام حق پرست

اسد بهرنگی در مورد حادثه مشکوک مرگ برادرش صمد نظری متفاوت با اکثریت داشت و گویا تا آخر نیز بر درستی باور داشت خود پای فشرد. وی انسانی سلیم‌النفس، نرم خود و مأخوذ به حیا بود و پیش‌دستی دیگران در چاپ آثار برادرش را بعد از انقضای دوره سی ساله پیش گفته با سعه صدر تحمل کرد و به کمتر کسی اظهار گلایه نمود. از نظر سیما اگر چه به دو برادر دیگر شباهت داشت، به خلاف آن دو تنومند و بلند قامت بود. آزدگی روحی حاصل از جوانمرگ شدن یکی از فرزندانش را در سال‌های اخیر سبب فرسودگی جسمی او ذکر نموده‌اند که سرانجام به از کار افتادن کبد و بستری شدن چند ماهه در منزل منجر گردید و به درگذشتش انجامید.

در این جاضمن آرزوی سلامتی و بقای بازماندگان خانواده بهرنگی، با تشکر از سینا بهرنگی (فرزند جعفر بهرنگی) فارغ‌التحصیل رشته سینما که خمیرمایه این یادکرد را مدیون ایشانم، سیاهه آثار قلمی شادروان اسد بهرنگی را از نظر خوانندگان می‌گذرانم:

• گردآوری، تحقیق و تألیف:

- نامه‌های صمد بهرنگی (چ ۱: انتشارات بهرنگی، ۱۳۸۸)
- برادر مرگ صمد بهرنگی؛ روایت زندگی و مرگ (چ ۳: انتشارات بهرنگی، ۱۳۸۶)
- صمد بهرنگی در آیین زمان (چ ۱: انتشارات بهرنگی، ۱۳۸۹)

• ترجمه و تألیف:

- خودآموز ترکی استانبولی (چ ۲: انتشارات بهرنگی، ۱۳۸۱)
- فرهنگ همراه ترکی استانبولی - فارسی (چ ۱: انتشارات بهرنگی، ۱۳۸۸)

• ترجمه:

- صابر و معاصرین او، اثر عباس زمان اف (چ ۱: انتشارات دنیا و شمس، ۱۳۵۹)
- پژواک سیمای ستار خان در ادبیات آذربایجان. از: م عافیت (چ ۱: انتشارات بهرنگی، ۱۳۷۴)
- دمیرچی اوغلو، داستانی از داستان‌های کور اغلو. از: امیت کافانجی اوغلو (چ ۱: انتشارات بهرنگی) «مجموعه کتاب‌های دوستان - ۱» (بی تا)
- بالاجافز ابالیق (ماهی سیاه کوچولو). از: صمد بهرنگی (چ ۲: انتشارات بهرنگی، ۱۳۸۷)

اسد بهرنگی برادر بزرگ نویسنده نامدار، صمد بهرنگی، در سال ۱۳۱۴ شمسی در محله چرناداب تبریز پا به عرصه هستی نهاد. وی پس از طی تحصیلات ابتدایی و دوره دبیرستان، در سال ۱۳۳۲ وارد دانشسرای مقدماتی تبریز شد و پس از پایان تحصیل در آنجا جهت تدریس به روستاها اعزام گردید. وی سال‌های ۳۷-۱۳۳۵ را در خدمت نظام وظیفه گذراند و در سال ۱۳۳۹ در دانشکده ادبیات دانشگاه تبریز تحصیلات عالی به رشته جغرافیا را آغاز نمود. پس از فراغت از تحصیل دانشگاهی تا سال ۱۳۵۹ که وقفه‌ای در جریان اشتغالش ایجاد گردید، در خدمت آموزش و پرورش بود.

بر کناری از خدمت دولتی توفیقی اجباری بود که اسد بهرنگی را به سمت تألیف و تحقیق و ترجمه از سویی، کتابفروشی و انتشار کتاب از سوی دیگر سوق داد. وی در سال مزبور ضمن اشتغال در کتابفروشی و انتشارات شمس تبریز به انتشار اولین کتاب خود تحت عنوان صابر و معاصرین او که ترجمه اثری از عباس زمان اف بود نایل گردید. این ترجمه پیش از آن با امضای مستعار «کاهه اسدی» در چند شماره از ماهنامه دگین چاپ شده بود.

صاحب ترجمه پس از گردن نهادن به بازنشستگی اجباری در سال ۱۳۶۲ همراه برادر کوچکترش جعفر - که صابون برکناری از خدمت به تن او هم خورده بود - کتابفروشی آفتاب را تأسیس نموده، مدتی نیز به تنهایی مدیریت آن جا را بر عهده داشت.

با تأسیس انتشارات بهرنگی در سال ۱۳۷۶، اسد بهرنگی کار تألیف، تحقیق، ترجمه و نشر کتاب‌های خود و برادرش صمد^۱ را (خصوصاً پس از انقضای دوره سی ساله بعد از مرگ پیر تعبیر و تفسیر او) به طور جدی آغاز نموده، و تا سال ۱۳۸۹ که در یکی از آخرین روزهای آن (۲۸ اسفند) چشم از جهان فرو بست ادامه داد.

انتشارات بهرنگی غیر از کتاب‌های یاد شده که برخی از آن‌ها به دفعات چاپ و منتشر گردید، از مؤلفین دیگر نیز کتاب‌هایی منتشر نمود که می‌توان به کلیات علی آقا واحد، او نودو لموش ماهنی (ترانه فراموش شده) از منصور خانلو، صمد بهرنگی منظومه سی از حسین دوزگون، سیاه بازی از یوسف شجری اقدم و... اشاره نمود.

تلاش و کوشش شادروان اسد بهرنگی در گردآوری، پژوهش، ویرایش و چاپ و نشر آثار برادر فقیدش که آخرین آن‌ها صمد بهرنگی در آیین زمان نام داشت و حاوی عکس‌های گوناگون انفرادی و دسته‌جمعی از مراحل و دوره‌های مختلف زندگی و فعالیت صمد بود، یادآور جد و جهد زنده یاد سیروس طاهباز در به سامان رساندن آثار نیما یوشیج، پایه گذار بزرگ شعر نو فارسی است.

آن چنان که سیروس طاهباز در جمع و نشر آثار نیما سنگ تمام گذاشت، اسد بهرنگی نیز به نوبه خود نسبت به آثار برادرش این گونه عمل کرد.

- به من نگاه کن برادر. از: یاشار کمال (چ ۱: انتشارات ابتکار نو، ۱۳۸۷)

- لطیفه‌های مهلول داننده. گردآورنده: رافیق اسماعیل (چ ۱: انتشارات بهرنگی / «مجموعه ادبیات شفاهی آذربایجان - ۱»، بی تاریخ)

- لطیفه‌های ملانصرالدین. گردآورنده: رافیق اسماعیل (چ ۱: انتشارات بهرنگی / «مجموعه ادبیات آذربایجان - ۲»، ۱۳۸۹)

● برگردان از الفبای لاتین:

- عاشیق شعری و بایاتیلار. گردآورنده: رافیق اسماعیل (زیر چاپ)

- آتالار سوژو و مثلر. گردآورنده: رافیق اسماعیل (زیر چاپ)
نامه‌های صمد بهرنگی پیش از چاپ آن از سوی انتشارات بهرنگی، یک بار از سوی انتشارات امیرکبیر و بار دیگر توسط ناشری دیگر به چاپ رسیده است. همچنین یادآوری می‌شود که از اسد بهرنگی نیز همانند خیلی از اهل قلم، آثار چاپ نشده‌ای باقی مانده است.

۱. برای کتاب‌شناسی نسبتاً کامل صمد بهرنگی، ر. ک: علی اشرف درویشیان، برگزیده آثار صمد بهرنگی (نشر کتاب و فرهنگ، ۱۳۷۷).
۲. این تاریخ با سال ذکر شده برای تأسیس انتشارات بهرنگی (۱۳۷۶) در تضاد است.

چند توضیح

درباره مقاله «یادی از کتابفروشی تهران در تبریز»

درباره مقاله «یادی از کتابفروشی تهران در تبریز» (جهان کتاب، شماره آبان - آذر ۱۳۸۹) لازم به توضیح است که آن چه به نقل از کس دیگری در مورد نقل و انتقال «کتابفروشی صوفیانی» از تبریز به مشهد آورده بودیم قرین صحت نبوده و کتابفروشی مزبور از بدو تأسیس در سال ۱۳۳۰ شمسی تا درگذشت صاحب آن، مرحوم حاج رسول صوفیانی، در اواسط زمستان ۱۳۸۹ همچنان در بازار شستریان تبریز دایر بوده و امید است که بازماندگان وی نیز بتوانند همانند فرزند مرحوم فیاض (کتابفروشی شهریار) به شغل شریف سلف خویش ادامه دهند.

درباره «کتابفروشی اقبال» یادآوری می‌شود که دارنده آن جا مرحوم حبیب آقا نعمتی چند سال پیش از درگذشت، مغازه‌اش را به صاحب شغل دیگری واگذار نموده و در زمان گفت‌وگوی نگارنده با حاج حسن آقامطالع (مدیر و مؤسس کتابفروشی تهران) در قید حیات نبود. در مورد تابلوی «کتابفروشی سروش» پرس و جو کردیم، پسر مرحوم [حاج] ابراهیم، همسایه سابق کتابفروشی تهران، چوبی بودن تابلوی آن را تأیید نکرد، لیکن به وجود تصویر سه فرشته [در حال دمیدن به شیپور بیدارباش] در قسمت بالایی و تاریخ تأسیس آن (۱۳۰۲) در قسمت پایین اشاره نمود.

با پوزش و تشکر

بهرام حق پرست

قابل توجه ناشران، نویسندگان، تصویرگران

اژانس ادبی، حوا

عرضه کننده آثار شما در بازارهای بین المللی شما

مشاوره کتاب - سالن آراجهای کتاب ایران

تلفن: ۸ - ۸۸۶۲۲۰۸۶

www.eveagency.ir info@eveagency.ir